

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ

УДК 378.018

М. В. Кобаль

ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Під тиском глобальної конкуренції традиційні університети змушені переглядати свою роль у суспільстві й поширювати свої функції у бік збільшення частки безперервної освіти. Перспективна система освіти повинна бути здатна не тільки озброювати знаннями тих, хто навчається, але й, внаслідок постійного й швидкого відновлення знань у нашу епоху, формувати потребу у безперервному самостійному оволодінні ними умінь й навички самоосвіти, а також самостійний і творчий підхід до знань впродовж всього активного життя людини. Сьогодні академічною громадськістю системи освіти України визнано, що важливим і перспективним напрямком розвитку освітнього процесу є широке впровадження методів дистанційного навчання на основі використання сучасних педагогічних, нових інформаційних і телекомунікаційних технологій. Розробка ефективних систем дистанційного навчання створює умови соціальної доступності до якісної освіти для значної частини населення, сприяє вирішенню проблеми освіти для людей, які з різних причин не можуть скористатися послугами очного навчання.

Все більше українців прагнуть одержувати знання дистанційно в режимі онлайн. Стійка тенденція збільшення частки студентів, що поєднують навчання із трудовою діяльністю, супроводжується швидким розвитком і широким застосуванням різноманітних інформаційних, комп'ютерних і технічних засобів. Українські вищі навчальні заклади, щоб бути в тренді і йти в ногу з часом, на своїй базі нарівні з денною формою навчання впроваджують дистанційну, яка виступає альтернативою традиційної заочної, а з розвитком масових відкритих онлайн-курсів від провідних світових вузів, застосування дистанційних технологій у навчальному процесі українських вузів стало не тільки доцільним, але й необхідним [1]. Багато абітурієнтів свідомо вибирають технологію дистанційного навчання, керуючись і фінансовими міркуваннями – навчання без відриву від основної діяльності. Розвиток технологій дистанційного навчання в освітньому процесі України сприяє вирішенню соціально-економічних проблем: підвищення загальноосвітнього рівня населення; розширення доступу до вищих рівнів освіти; задоволення потреб у вищій освіті; організація регулярного підвищення кваліфікації фахівців різних напрямків.

Принциповою відмінністю дистанційного навчання від традиційних видів є те, що в його основі лежить самостійна пізнавальна діяльність студента. Дистанційне навчання, індивідуалізоване за своєю суттю, не повинне разом з тим виключати можливості комунікації не тільки з викладачем, але й з іншими студентами, співробітництва в процесі різного роду пізнавальної й творчої діяльності. Досить актуальні при організації дистанційного навчання проблеми соціалізації, тому що однією з умов успішного навчання є включення студентів у колективну пізнавальну діяльність, дефіцит якої впливає із самого феномену дистанційної освіти [2].

У напрямку теорії й практики дистанційного навчання працюють багато вітчизняних та закордонних вчених і фахівців, кожен із яких зробив свій внесок в організацію наукових досліджень, впровадження в педагогічну практику ідей дистанційної освіти. Серед них: Ю. Афанас'єв, А. Ахаян, А. Бурлак, Ж. Зайцева, М. Карпенко, В. Кухаренко [3], С. Нестерова [2], В. Тихомиров, О. Полат [4], Б. Скінер [5] та інші.

О. Полат фіксує інноваційний характер дистанційного навчання, розглядаючи його як нову форму освіти, відмінну від звичних очної та заочної, і звертає увагу на особливе значення «спеціальних організаційних мір для забезпечення нової форми взаємодії вчителя й учнів, учнів між собою» [4].

Існує велика кількість трактувань визначення «дистанційного навчання», однак методологічну основу дистанційного навчання становлять положення програмованого навчання, що розуміється як навчання за задалегідь розробленій програмі, у якій передбачені дії, як учнів, так і педагога (або навчальної машини, що його замінює) [6]. Важливу роль у формуванні теорії програмованого навчання відіграв Б. Скінер; основою його концепції виступили ідеї біхевіористської психології, відповідно до якої, навчання засноване на принципі стимул-реакція. Виходячи із цієї концепції, для будь-якої реакції, відповідно до посиленої, характерна схильність до повторення й закріплення [7].

Можна погодитися з існуванням протиріч при створенні системи дистанційної освіти в Україні, які відзначив А. Козленко у своїй роботі [12]:

1. Потреби в дистанційній освіті гострі в провінції, а можливості є в столиці (великих обласних центрах).
2. Висока вартість розробки дистанційного курсу (акцент на мультимедіа, а не на педагогічні технології) і низька платоспроможність населення.
3. Офіційна підтримка дистанційної освіти є, але не завжди в потрібних формах.
4. Впровадження дистанційної освіти майже завжди зіштовхується з опором всіх учасників навчального процесу (ім часто не зрозумілі цілі й завдання дистанційного навчання).

Метою статті є узагальнення теоретичних основ технології дистанційного навчання та визначення основних проблем і перспектив її використання в системі безперервної освіти України.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є однією з головних причин зміни парадигми освіти, де технології й педагогіка розглядаються як одне ціле. Значне місце в цій парадигмі займає дистанційне навчання, що сприяє інтелектуальному й моральному розвитку особистості, формує критичне й творче мислення, уміння працювати з різними масивами інформації й приймати самостійні рішення. Дистанційне навчання здійснює великий вплив на освітній процес в Україні, його зміст програмується на основі класичних принципів дидактики – систематичності, самостійності, доступності, які орієнтовані на придбання студентами крок за кроком всіх компонентів знань або вмінь, на необхідність обліку цілей і темпів навчання окремих учнів. Збільшується число університетів й інших освітніх центрів, що пропонують дистанційну освіту або навчання (Е-навчання, Е-освіта), які часто називаються відкритою освітою. Відкритість даного виду освіти означає загальнодоступність освітніх програм і методик незалежно від географічного місця розташування навчальних закладів і соціального статусу студентів [8].

Система дистанційного навчання повинна орієнтуватися на забезпечення населення України можливістю одержання сучасної освіти, що вимагає детального пророблення нормативного, навчально-методичного й організаційного забезпечення. Безумовно, розвиток дистанційного навчання в системі української освіти розвивається не досить швидко, відстаючи від розвинених країн, але за прогнозами буде здійснюватися в найближчі роки істотними темпами. Донедавна вітчизняні вузи могли впроваджувати дистанційне навчання тільки в рамках експерименту, але у квітні 2013 року було прийняте Положення про дистанційну освіту, у якому чітко прописана можливість одержати освіту дистанційно не тільки у вузах, але й у коледжах, технікумах і навіть школах. Також були розроблені вимоги до вищих навчальних закладів, які хочуть впровадити в себе дистанційну форму навчання, але залишився ряд незакритих питань щодо норми оплати викладачів задіяних у навчанні віртуальних студентів, не розроблена процедура одержання вузами дозволу на впровадження технології дистанційної освіти, що гальмує її розвиток [1].

Дистанційна освіта в Україні регулюється Концепцією розвитку дистанційної освіти й Положенням про дистанційне навчання МОН України. Під дистанційним навчанням розуміється комплекс освітніх послуг, які надаються вилученим від навчального закладу студентам за допомогою спеціалізованого інформаційно-освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією за допомогою сучасних телекомунікаційних технологій [9]. У цей час в Україні існує три школи дистанційного навчання: львівська, київська й харківська.

Львівська школа представлена Львівським інститутом менеджменту й розвиває проект UDL System, присвячений бізнес-освіті. Проект працює кілька років і має не один десяток розроблених дистанційних курсів. До цієї школи відноситься МБЕРИФ Бізнес-центр Івано-Франківська. Київська школа представлена Науковим учбово-методичним центром ЮНЕСКО, що одним з перших почав в Україні проводити дистанційні заняття, Українським центром дистанційної освіти (УЦДО) Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» (НТУУ «КПІ»), що розробив Концепцію дистанційної освіти в Україні й займається розробкою законодавчої бази, і Центром дистанційної освіти (ЦДО) Світового банку при Українській академії державного управління при Президенті України (УАДУ). Харківська школа представлена Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ») [3].

Сьогодні дистанційна онлайн-освіта здобуває все більшу популярність в усіх країнах світу, це своєрідний тренд. Експерти компанії Досебо оцінюють ємність світового ринку онлайн-освіти в 40 млрд. дол., прогнозуючи зріст на 10 млрд. дол. до кінця 2016 року. Даний ринок висококонцентрований – 10 найбільших університетів світу навчають 20 млн. студентів. Якщо аналізувати територіальний аспект, можна побачити, що основний сегмент – Північна Америка, але найбільші темпи зростання демонструє Азія. Оцінка світової структури онлайн-освіти у 2013 році й прогноз на 2016 рік представлені на рис. 1 [10].

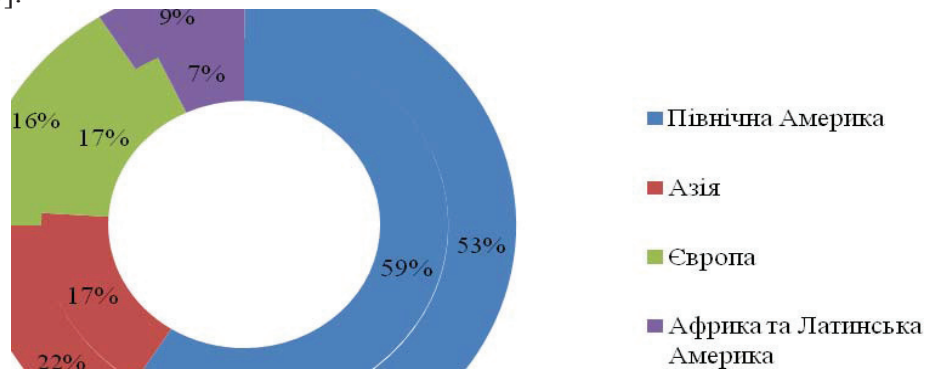

Рис. 1. Структура світового ринку онлайн-освіти у 2013 році та прогноз на 2016 рік

У світовій практиці та в Україні існують три перспективних технології реалізації дистанційного навчання:

- Кейсова технологія, при якій студенту видаються навчальні матеріали на паперових, магнітних або інших носіях для самостійного вивчення. Комунікації з викладачами здійснюються за допомогою телефонних, комп'ютерних мереж й очних зустрічей.

- Сітьова технологія, при якій навчальні матеріали розташовані на вилученому Web-сервері, доступ до якого студент здійснює за допомогою мережі Інтернет. Комунікації з викладачами здійснюються переважно за допомогою комп'ютерних мереж.

- Кейсово-сітьова технологія є симбіозом перерахованих вище варіантів зі зміщенням акценту в той або інший бік.

Перспективні технології організації дистанційного навчання в освітньому процесі України представлені на рисунку 2.

Одним з найбільш великих в галузі дистанційної освіти сьогодні визнаний Пенсильванський університет (Penn State University). У Європі ведучим є Французький національний центр дистанційного навчання (CEND). Кількість навчальних курсів – 2,5 тисячі, кількість користувачів – 350 тисяч, філії в 120 країнах світу, 5 тисяч викладачів беруть участь у розробці навчальних курсів й освітній діяльності. Технічні засоби, які використовуються в організації роботи CEND, містять у собі супутникове телебачення, відео- і аудіокасети, електронну пошту, Internet, а також традиційні літературні джерела.

Інші найстарші центри дистанційної освіти в Європі – це Національний університет дистанційної освіти (UNED) в Іспанії (58 навчальних центрів у країні, 9 за кордоном) і Балтійський університет (BU) зі штаб-квартирою в Стокгольмі, що поєднує 10 країн Балтійського регіону.

Розвиток дистанційного навчання в Україні почало йти більше високими темпами у зв'язку із прийняттям Законів України «Про Національну програму інформатизації» (від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР) і «Про вищу освіту» (від 1 липня 2014 року №1556-VII). Іншими важливими кроками в розвитку дистанційної освіти в Україні є накази Міністерства освіти й науки України «Про створення Українського центру дистанційної освіти» (від 7 липня 2000 року № 293), «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (від 21 січня 2004 року №40) і створення влітку 2002р. науково-учбово-виробничого комплексу «Академія Дистанційної Освіти» у Києві.

Для багатьох категорій населення альтернативи в одержанні освіти практично не існує. Так, за даними департаменту освіти США тільки 43% студентів вузів цієї країни молодше 25 років, лише чверть – молодь 18-22 років, інша частина студентів – люди дорослі, обтяжені сімейними й діловими турботами. Для них досить проблематичні очні форми університетської освіти. Дистанційне навчання відповідає вимогам сучасного життя, особливо якщо врахувати не тільки транспортні витрати, але й витрати на організацію всієї системи очного навчання. Звідси й інтерес, що підвищується до дистанційної освіти, причому не тільки університетської.

Рис. 2. Перспективні технології організації дистанційного навчання в освітньому процесі України [авторська розробка]

Існує кілька моделей дистанційного навчання:

- навчання по типу екстернат;
- університетське навчання;
- співробітництво декількох навчальних закладів;
- автономні освітні установи;
- автономні навчальні системи;
- неформальне, інтегроване дистанційне навчання на основі мультимедійних програм.

На сучасному етапі можна виділити наступні базові тренди світового й українського ринку онлайн освіти:

- формування B2Y сегменти, причому корпорації виступають не тільки як споживачі освітніх послуг, але і як провайдери;
- орієнтація на прикладні знання й навички, що особливо яскраво проявляється на українському ринку;
- поява нових технологій, що забезпечує розвиток і перспективи даному ринку;
- скорочення часу подачі інформації: сьогодні середня довжина ролика від 1 до 3 хвилин
- використання інструментів геймофікації для залучення й утримання користувачів, які вже пересичені інформацією;
- значне зростання числа учасників ринку;
- спеціалізація проектів – формування головних напрямків онлайн-освіти, де існують найбільші перспективи на сьогодні. Це яzikове навчання, компетентісно-орієнтовані курси, додаткова середня освіта, корпоративна освіта;
- формування пізнаваних брендів.

Сьогодні користувачами аналізованого ринку є в основному мотивовані споживачі онлайн-послуг, які готові платити за віртуальну освіту. Як наслідок зростанню сегменту сприяє освоєння все більшої аудиторії цифрового простору, придбання звичайним користувачем звички навчатися онлайн. Цьому сприяє перенесення кращих практик традиційного навчання онлайн, поєднання педагогічних методик й інструментів з унікальними технологічними перевагами дистанційної освіти, такими як широке охоплення й доступність; персоналізація й адаптивність, можливість самостійно формувати свій навчальний план, виходячи з необхідних компетенцій; автоматизований аналіз успішності студентів; видима рейтингова система, що може мотивувати студентів; широкий набір інструментів для візуалізації контенту, його наочного подання.

Розвиток онлайн-освіти може істотно змінити структуру ринку вузівської й післявузівської освіти в Україні. Провідні університети світу й лідери вищої школи України вже представлені на цьому ринку, що дає їм певні переваги: розширення аудиторії, підвищення пізнаваності бренду, можливість залучення кращих випускників шкіл. Але ці ж тенденції створюють складність для регіональних вузів.

Дослідження сучасних тенденцій в освіті проведене Відкритим університетом Великобританії Фондом Вільяма й Флори Х'юлет [11], показало, що розвиток OER, e-learning змінює систему освіти в цілому, у тому числі й у сфері вищого професійного навчання. Це дослідження довело ефективність онлайн-освіти, тому що вона має наступні переваги:

- значне залучення студентів в курс, що підвищує ефективність засвоєння нових знань. При цьому найчастіше OER є доповненням до традиційної системи навчання або інтегроване в неї. Цікавим є той факт, що 31,5% учасників опитування відзначили, що відкриті освітні онлайн-ресурси розглядаються ними як можливість спробувати вивчити зміст програми вищої освіти до того, як ухвалити рішення щодо вибору вузу й напрямку підготовки;

- доступність освіти – до безкоштовних курсів може приєднатися будь-який бажаючий, єдина вимога – наявність вільного часу й вихід в Інтернет;

- зростання вмотивованості за рахунок використання неформальних способів оцінки, побудови рейтингів, створення індикаторів, орієнтованих на соціальні мережі, і залучення до процесу оцінки й контролю інших учасників навчання.

Виділені особливості дистанційного навчання є особистісно-орієнтовані, тому що кожен студент може із запропонованого різноманіття курсів вибрати актуальні саме для нього й освоювати їх у зручний для себе час, а часто – і в зручному для себе темпі. Це робить таке одержання знань привабливим для осіб з ненормованим робочим часом і для тих, кому в силу фізіологічних особливостей потрібно більше часу для освоєння навчального матеріалу. Аналізований підхід до освіти ідеально вписується в концепцію освіти протягом всього життя людини, тому що на сучасному етапі швидкого оновлення інформації (особливо в нових динамічно розвиваючих напрямках, таких як інформаційні й нанотехнології, робототехніка, біомедицина) фахівець не може одержати освіти «на все життя», він змушений регулярно оновлювати наявні знання, найчастіше – без відриву від основної виробничої діяльності, і тут основну роль може зіграти дистанційне онлайн-навчання.

Розвиток ринку дистанційного навчання не можна розглядати відокремлено, тому що нові підходи до освітнього процесу міняють весь освітній кластер, у тому числі й структуру ринку праці, з'являється потреба в нових педагогічних кадрах, орієнтованих на використання нових сучасних технологій у процесі навчання. Це вимагає змін у підготовці педагогів, розвитку в них більшою мірою компетенцій, пов'язаних з інформаційно-телекомунікаційними технологіями. Всі перераховані факти дозволяють зробити висновок про те, що різні форми онлайн і дистанційного навчання в найближчому майбутньому значно збільшать свою частку на ринку освітніх послуг, як на українському, так і на світовому.

Можна виділити наступні характерні переваги дистанційного навчання для студентів українських вузів:

- 100%-а забезпеченість навчальними матеріалами, які систематизовані за потрібною навчальною траєкторією;
- після проходження кожної теми знання студентів перевіряються за допомогою проміжних тестів, контрольних і лабораторних робіт, результати яких впливають на підсумкову оцінку, а також в онлайн-системі фіксується кількість спроб здачі тесту й взагалі активність студента, що дозволяє викладачеві зробити висновки про його успішність протягом семестру;
- гнучкий графік, студенти можуть міняти місцями вивчення навчальних дисциплін у рамках одного навчального року;
- здача екзаменів по Skype дозволяє звести до мінімуму можливість корупції й необхідність відпрошуватися з роботи на сесію як при заочному навчанні;
- підвищується творчий й інтелектуальний потенціал за рахунок самоорганізації, прагнення до знань, уміння взаємодіяти з комп'ютерною технікою й освоюючи новітні інформаційні технології.

Вища освіта дистанційно для студентів має один, але досить вагомий недолік, вона не підходить для людей з низьким рівнем самоорганізації, тому що в умовах відсутності постійного контролю це може привести до значного погіршення якості одержуваної освіти.

У руслі компетентнісного підходу до характеристики діяльності викладача дистанційного навчання у вузі, можна говорити про те, що для розробки дистанційного курсу йому необхідно володіти інформаційно-педагогічними компетенціями розробки електронних учбово-методичних матеріалів, проектування систем і засобів супроводу методичної роботи, володіння прийомами створення різноманітних видів педагогічного контролю.

До переваг впровадження технології дистанційного навчання для викладачів, можна віднести вільний графік, тому що аудиторні заняття зведені до мінімуму або повністю відсутні; можливість автоматизувати систему оцінки знань; одночасно проводити навчання по декількох дисциплінах й у різних навчальних закладах; використання сучасних мультимедійних технологій у навчальних матеріалах, що не завжди можливо при аудиторних заняттях; синхронне або асинхронне спілкування студентів між собою й з викладачем. Синхронне спілкування може реалізовуватися за допомогою відеоконференцій, а асинхронне припускає електронну переписку. Таким чином, зберігається взаємодія викладача з аудиторією «слухачів» курсу. На рисунку 3 представлена модель організації дистанційної форми навчання.

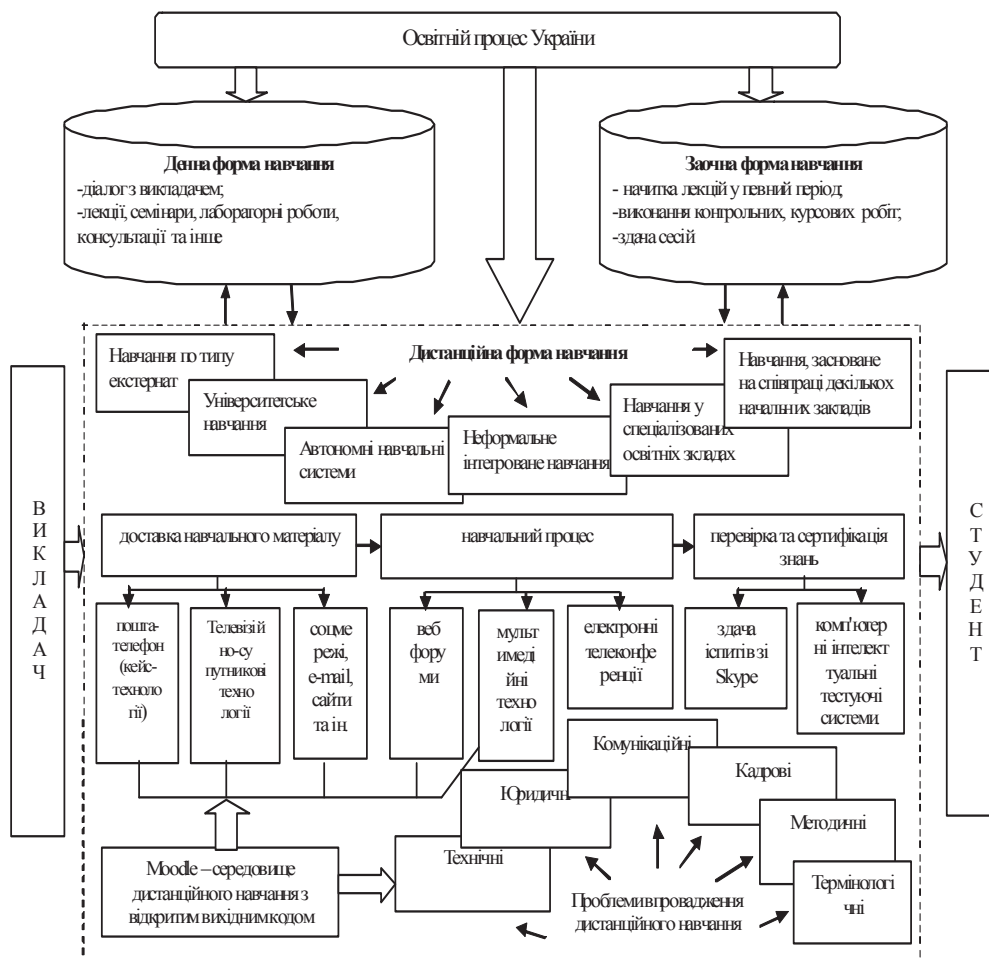

Рис. 3. Модель організації дистанційної форми навчання [авторська розробка]

Для вузів також існує ряд переваг впровадження дистанційної форми навчання:

- залучення висококласних викладачів незалежно від їхнього місця проживання;
- кількість студентів може бути в багато разів більше, ніж при традиційних видах навчання. Збільшення чисельності студентів, які отримують очну освіту прямо пропорційно зростанню додаткових фінансових витрат й обмежено масштабами самого навчального закладу, у той час як зростання кількості дистанційних курсів для студентів вимагає набагато менше фінансових вкладень і не залежить від розмірів навчальної установи;
- економія засобів при проведенні навчального процесу з використанням сучасних дорогих мультимедійних проекторів, камер й іншого обладнання. Дане обладнання потрібно тільки для підготовки навчальних матеріалів дистанційного курсу;

- значне вивільнення аудиторного фонду;
- економія витрат на експлуатаційних витратах і відповідно комунальних платежах;
- вирівнювання інфраструктури освітнього комплексу по всій території країни й інтеграція у світовий освітній простір.

Незважаючи на значні переваги дистанційної освіти в Україні існує ряд об'єктивних і суб'єктивних проблем, які стримують процес розвитку й впровадження дистанційного навчання у вітчизняних вузах:

1) термінологічні – дистанційне навчання це нова форма й система навчання, а не тільки технологія викладання або модифікація заочної освіти. Неоднозначність у термінології приводить до того, що часто передбачається фінансування саме технологічної й технічної частини розвитку дистанційного навчання, а педагогічна складова залишається без належного фінансування;

2) юридичні – недостатність нормативної, законодавчої, правової й документальної бази. Фінансові й бухгалтерські служби не знають, як оплачувати працю викладача дистанційного навчання, також не досить розвинений механізм захисту прав інтелектуальної власності;

3) технічні – недостатність технічної бази, невелика швидкість Інтернет доступу, дорожнеча програмних засобів;

4) методичні – відсутність методик створення й використання дистанційних курсів у навчальному процесі на основі сучасних педагогічних, інформаційних і комунікаційних технологій;

5) комунікаційні – відсутність прямого очного спілкування між студентом і викладачем, що обумовлено новим способом трансляції знань, при якому навчання організується за індивідуальним навчальним планом, а студенти й викладачі здійснюють комунікацію в рамках дистанційної освітньої системи;

6) кадрові – впровадження технологій дистанційного навчання вимагають змін у підготовці педагогів, розвитку в них більшою мірою компетенцій, пов'язаних із інформаційно-телекомунікаційними технологіями.

Одним з ефективних інструментів вирішення представлених проблем є система дистанційного навчання з відкритим вихідним кодом – Moodle. Більшість українських вузів впроваджують Moodle, що на рівні суперничає зі світовими флагманами ринку систем дистанційного навчання, поєднуючи в собі багатство функціоналу й простоту використання.

Система широко відома у світі, має більше 60 тис. інсталяцій більш ніж в 100 країнах світу, переведена на кілька десятків мов. У системі можна створювати й зберігати електронні навчальні матеріали й задавати послідовність їхнього вивчення. Завдяки тому, що доступ до Moodle здійснюється через Інтернет, студенти не прив'язані до конкретного місця й часу, можуть проробляти матеріал як асинхронно у власному темпі, так й у режимі реального часу, організовуючи онлайн лекції й

семінари з будь-якої частини світу. Широкі можливості комунікації – одна з найсильніших сторін Moodle, в web-форумах можна проводити обговорення по групах, оцінювати повідомлення, прикріплювати до них файли будь-яких форматів. В особистих повідомленнях і коментарях обговорити конкретну проблему з викладачем особисто, а в чаті обговорення відбувається в режимі реального часу. Спеціальні розсилання системи оперативно інформують всіх учасників курсу або окремі групи про поточні події: не потрібно писати кожному студентові про нове завдання, група одержить повідомлення автоматично. Під контролем у системі якість навчання, тому що Moodle створює й зберігає портфоліо кожного студенту: всі здані їм роботи, оцінки й коментарі викладача, повідомлення у форумі, дозволяє контролювати «відвідуваність» – активність студентів, час їхньої навчальної роботи в мережі.

Таким чином, Moodle, як платформа організації e-learning і дистанційного навчання з якою інтегруються управлінські бази даних, а також специфічні сервіси й навчальні матеріали, такі як вебінари, інтерактивні лабораторії та інше, сприяє реалізації підтримки на досить високому рівні всіх типів навчальної активності, яку можна було реалізувати на використовуваних технологіях. Виходячи із цього, з'являються вимоги відкритості, масштабування й стійкості розвитку базової платформи, яким повною мірою відповідає Moodle – модульна об'єктно-орієнтоване дистанційне навчальне середовище.

Система дистанційної освіти є прогресивною технологією заочного навчання, що здатна повною мірою задовольнити сьгоднішні запити конкретного студенту з врахуванням його професійних прагнень, індивідуальності й вимог роботодавця, зокрема, до теоретичних знань, практичному досвіду їхнього застосування, вільному обігу з сільовими комунікаційними технологіями в умовах глобального інформаційного простору. Однак, незважаючи на значні переваги дистанційної освіти як в усьому світі, так й в Україні актуальним стає обговорення таких проблем, як освітній контент, освітні технології, професійні компетенції й рівень кваліфікації викладачів, організаційні принципи розвитку дистанційного навчання, принципи менеджменту, стандартизації й оцінки якості навчання, питання трансформації освітніх установ.

Одним з ефективних інструментів вирішення представлених проблем є система дистанційного навчання з відкритим вихідним кодом – Moodle, яка завдяки своїй багатofункціональності й простоті використання відкриває широкі можливості комунікації з викладачем, контролює якість навчання й дозволяє вивчати навчальний матеріал як асинхронно у власному темпі, так й у режимі реального часу, організовуючи онлайн лекції та семінари з будь-якої частини світу.

Список використаної літератури

1. Колб Л. Какие вузы в Украине дают образование дистанционно / Л. Колб. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.vestnik-ukr.com>. 2. Нестерова С. А. Организация дистанционного обучения с помощью современных ИКТ / С. А. Нестерова. – Новокуйбышевск, 2009. – 32 с. 3. Кухаренко В. Н. Дистанционное обучение. Условия применения. Дистанционный курс. / В. Н. Кухаренко, Е. В. Рыбалко, Н. Г. Сиротенко / Под ред. В.Н. Кухаренко. – Харьков : Торсинг, 2002. – 320 с. 4. Полат Е. С. Педагогические технологии дистанционного обучения / Е. С. Полат. – М. : Изд. центр «Академия», 2006. – 400 с. 5. Скиннер Б. Ф. Наука об учении и искусство обучения // Программированное обучение за рубежом: Сб. статей / Б. Ф. Скиннер / Под ред. И. И. Тихонова. – М. : Высшая школа, 1968. – С. 32–46. 6. Броневиц А. Б. Педагогическая психология / А. Б. Броневиц [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.bsu.ru/content/hec/aismontas/8.html>. 7. Ситаров В. А. Дидактика : Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Ситаров / Под ред. В. А. Сластенина. – 2-е изд., стереотип. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 368 с. 8. Битченко А. Н. Дистанционное обучение: определение, преимущества, проблемы внедрения / А. Н. Битченко, С. А. Мясников. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://udec.ntu-kpi.kiev.ua>. 9. Право. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pravotoday.in.ua>. 10. Ангелова О. Ю. Тенденции рынка развития дистанционного образования / О. Ю. Ангелова, Т. О. Подольская // Научно-методический электронный журнал Концепт. – 2016. – №2. – С. 11–16. 11. Arcos B. de los, Farrow R., Perryman L-A, Pritt R., Weller M. OERE vidence Report 2013-2014. OER Research Hub. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.tadviser.ru. 12. Технологии дистанционного обучения [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL: [http // www.tadviser.ru](http://www.tadviser.ru). 13. Education alblog [Электронный ресурс]. – Режим доступа : URL <http://degreed.com/blog/2014-learning-landscape>.

Кобаль М. В. Технології дистанційного навчання в освітньому процесі України: проблеми та перспективи

У статті проаналізовано роль технології дистанційного навчання в системі безперервної освіти України, головна мета якої полягає у підвищенні якості освіти за рахунок широкого використання світових освітніх ресурсів і збільшення частки самостійного освоєння матеріалу, що забезпечує вироблення таких якостей у студентів, як самостійність, відповідальність, організованість, уміння реально оцінювати свої сили й приймати зважені рішення, без чого неможлива успішна кар'єра. Розглянуто основні переваги даної технології й проблеми її впровадження у вітчизняних вузах. У якості ефективного інструменту рішення представлених проблем запропонована система дистанційного

навчання з відкритим вихідним кодом – Moodle, яка завдяки своїй багатофункціональності й простоті використання відкриває широкі можливості комунікації з викладачем, контролює якість навчання й дозволяє вивчати навчальний матеріал як асинхронно у власному темпі, так й у режимі реального часу, організовуючи онлайн лекції й семінари з будь-якої частини світу.

Ключові слова: дистанційне навчання, навчальний процес, інформаційні технології, самоорганізація, онлайн-освіта, синхронна та асинхронна взаємодія, Інтернет.

Кобаль М. В. Технологии дистанционного обучения в образовательном процессе Украины: проблемы и перспективы

В статье проанализирована роль технологии дистанционного обучения в системе непрерывного образования Украины, главная цель которой заключается в повышении качества образования за счет широкого использования мировых образовательных ресурсов и увеличения доли самостоятельного освоения материала, что обеспечивает выработку таких качеств у студентов, как самостоятельность, ответственность, организованность, умение реально оценивать свои силы и принимать взвешенные решения, без чего невозможна успешная карьера. Рассмотрены основные преимущества данной технологии и проблемы ее внедрения в отечественных вузах. В качестве эффективного инструмента решения представленных проблем предложена система дистанционного обучения с открытым исходным кодом – Moodle, которая благодаря своей многофункциональности и простоте использования открывает широкие возможности коммуникации с преподавателем, контролирует качество обучения и позволяет изучать учебный материал как асинхронно в собственном темпе, так и в режиме реального времени, организовывая онлайн лекции и семинары из любой части мира.

Ключевые слова: дистанционное обучение, учебный процесс, информационные технологии, самоорганизация, онлайн-образование, синхронное и асинхронное взаимодействие, Интернет.

Kobal M. Technologies of the Controlled From Distance Educating are in the Educational Process of Ukraine: of Problem and Prospect

In the article the role of technology of the controlled from distance educating is analyzed in the system of continuous formation of Ukraine the primary objective of that consists in upgrading of education due to deployment of world educational resources and increase of stake of the independent mastering of material, that provides making of such internals for students, as independence, responsibility, good organization, ability really to estimate the forces and accept the self-weighted decisions, without what a successful career is impossible. Basic advantages of this technology and problem of her introduction are considered in home institutions of higher learning. As an effective instrument of decision of the presented problems the controlled from

distance departmental teaching is offered with the open source code of – Moodle, that due to the multifunctionness and opens new wide possibilities of communication simplicity of the use, with a teacher, controls quality of educating and allows to study educational material as asynchronously in an own rate, so real-time, to organize online-lectures and seminars from any part of the world.

Key words: controlled from distance educating, educational process, information technologies, self-organization, online-education, synchronous and asynchronous co-operation, Internet.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2017 р.

Прийнято до друку 27.06.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц

УДК 37.013.42

Н. А. Коношенко

**КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ОЗДОРОВЧОГО
ЗАКЛАДУ**

Проблема впливу культурно-дозвіллевої діяльності на людину не є чимось принципово новим для педагогічної науки: про неї висловлювались відомі мислителі минулого, вона неодноразово ставилась самим життям, її значущість підтверджувалась встановленими наукою фактами. Однак процес швидких соціальних змін, що відбуваються зараз у світі і в нашій країні, спонукають нас по-новому оцінювати питання про виховну ефективність культурно-дозвіллевої діяльності.

Характер дослідження визначив необхідність звернення до наукових робіт, предметом яких стало вивчення особливостей і педагогічних можливостей сфери дозвілля, соціалізація особистості та її творчий розвиток в умовах культурно-дозвіллевої, ігрової діяльності (В. Лепелєв, В. Піча, Е. Смирнова, Т. Сущенко, Н. Тарасюк, В. Торенський, Н. Хамська тощо).

Метою цієї статті є теоретичне обґрунтування культурно-дозвіллевої діяльності як засобу соціалізації підлітків в умовах оздоровчого табору.

Дозвілля підлітків, які перебувають в оздоровчому таборі, – це сфера, де яскраво розвивається їх природне прагнення до свободи та незалежності, активної діяльності й самовиявлення. В умовах дозвілля формуються так звані «неформальні колективи», що дають підліткам можливість виступати в нових соціальних ролях. Дозвілля – це особлива сфера, де підлітки задовольняють особистісні потреби самоперевірки,